Suomen startup-yhteisö ry

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Asia: HE 179/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiks

Tämä lausunto koskee hallituksen esitystä laiksi ulkomaalaislain muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi, eli niin kutsuttua kolmen ja kuuden kuukauden sääntöä. Suomen startup-yhteisön näkemyksen mukaan esitys heikentää Suomen maakuvaa ja aiheuttaa ongelmia osaajapulan ratkaisemiselle, erityisesti kansainvälisten erityisasiantuntijoiden osalta.

Suomen startup-yhteisön katsoo kolmen - tai kuuden kuukauden aikarajan uuden työpaikan löytämiselle olevan joissain tapauksiss työperäisille maahanmuuttajille liian lyhyt. Uudistuksen seurauksena Suomi saattaa menettää tarpeellista ja arvokasta osaamista työmarkkinoilta, sillä huippuosaajille on harvoin tarjolla sopivia työpaikkoja Suomen kapeilla työmarkkinoilla nopeasti. Lisäksi esitys heikentää Suomen houkuttelevuutta osaajien kohdemaana, kun osaajien työ- ja oleskeluoikeuden pysyvyys on epävarma. Tämä ei edistä osaajien houkuttelua Suomeen.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) selvityksestä ilmenee, että työperäisistä maahanmuuttajista vain harvat jäävät työttömiksi, mutta työttömäksi jääneillä työttömyysjaksot ovat usein pidempiä, kuin 3kk mittaisia, kuten taulukoista 2 havaitaan.

Jos työttömyys nousee nopeasti esimerkiksi talouden laskusuhdanteen vuoksi, on riskinä, että merkittävä osa työttömäksi jääneistä ulkomaalaisista osaajista voi joutua lähtemään. Tämä johtaisi siihen, että Suomi menettäisi nopeasti osaavia työntekijöitä, jotka voisivat olla pitkällä aikavälillä tärkeitä Suomen taloudelle.

Taulukko 1: Vuonna 2022 päättyneiden työttömyysjaksojen keskimääräiset pituudet eräillä ELY-keskuksilla Suomessa (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2022)

ELY-keskus	**Työttömyysjakso viikkoina**
Uusimaa	34
Pirkanmaa	26
Varsinais-Suomi	25
Keski-Suomi	27
Pohjois-Pohjanmaa	26
Koko maa	28

Suomen startup-yhteisö kiittää hallitusta etenkin siitä, että lakiuudistuksen taustaksi on tehty tilastollista tarkastelua siitä, kuinka montaa henkilöä lakiuudistus todennäköisesti koskee. VATT:n Tilastollisessa tarkastelussa käytännössä todetaan, että todella harva työperusteisella oleskeluluvalla Suomeen muuttanut henkilö jää työttömäksi. Tästä herää kysymys, onko tarpeellista pohtia verrattain lyhyitä suoja-aikoja työttömäksi jääneelle työluvalla Suomeen muuttaneelle maahanmuuttajalle ennen mahdollista karkoitusprosessia. Maahanmuuton osalta hallituksen tulisi kanavoida rajallisia resurssejaan enemmän työperäisten maahanmuuttajien houkutteluun ja pitovoimaa lisääviin toimenpiteisiin.

Suomen startup-yhteisö haluaa vielä todeta, että uudistus todellakin antaa aiempaa selkeämmät raamit ja aikamääreet työperusteisen oleskeluluvan päättämiselle, jos perusteet oleskeluluvalle päättyvät. Selkeämpi lainsäädäntö on varmasti parempi vaihtoehto lainsäädäntöön verrattuna, joka mahdollisesti aiheuttaa erilaisia tulkintoja esimerkiksi karkoitusprosessin aloittamisen aikamääreiden osalta.

Suomen startup-yhteisö on kuitenkin vahvasti sitä mieltä, että kolmen ja kuuden kuukauden suoja-ajat olisi pitänyt säätää merkittävästi pidemmiksi. Vaihtoehtoisesti työnhakuaikaa oltaisiin voitu pidentää esimerkiksi työnhakuviisumilla, josta olisi tarvittaessa voitu rajata sosiaaliturvan käyttö pois.

Taulukko 2: VATT selvitys työperusteisella oleskeluluvalla olevien työttömyysjaksot vuosina 2018, 2019 ja 2020 (VATT, 2024).

Vuosi	**Työperusteisella oleskeluluvalla olevat henkilöt**	**Yli 3 kk kestävät ei-työsuhteiset jaksot**	**Osuus kaikista ei-työsuhteisista jaksoista**	**Työttömyysjaksot (yli 3 kk)**	**Osuus kaikista työttömyysjaksoista**
2018	17 282	1 182 jaksoa	37 % (kaikista 3 195 jaksosta)	316 jaksoa	55 % (kaikista 574 jaksosta)
2019	20 305	1 368 jaksoa	41 % (kaikista 3 337 jaksosta)	219 jaksoa	49 % (kaikista 593 jaksosta)
2020	23 449	1 648 jaksoa	53 % (kaikista 3 109 jaksosta)	541 jaksoa	60 % (kaikista 902 jaksosta)

Työnantajan ilmoitusvelvollisuus

Suomen startup-yhteisö katsoo, että lakisääteinen ja sanktion uhalla toteutettava ilmoitusvelvollisuus työnantajille on haitallinen. Hallituksen esitys aiheuttaa yrityksille lisää hallinnollista taakkaa ja aiheuttaa mahdollisesti lisäkuluja. On mahdollista, että uudistus heikentää yritysten valmiuksia palkata ulkomaalaista työvoimaa. Vaikutus nähdään todennäköisesti pienemmissä yrityksissä, joissa ei vielä ole palkkalistoilla ensimmäistä työperäistä maahanmuuttajaa. Pidämme mahdollisena, että ensimmäisen työperäisen maahanmuuttajan palkkaaminen yritykseen saattaa vaikeutua jonkin verran. Työnantajille ei

pitäisi säätää uusia velvoitteita, sillä byrokratian määrä ja raportointivelvollisuudet ovat kasvaneet EU alueella jonkin verran, mikä tekee Suomesta ja EU-alueesta vähemmän kilpailukykyisen.

Startup-yrityksille ulkomailta tullut työvoima on tärkeää

Maahan tulevien henkilöiden välillä on huomattavasti eroja työtehtävien ja maahanmuuttajien taustojen osalta. Suomalaiset startupit ja monet muut teknologiayritykset palkkaavat ulkomailta lähtökohtaisesti erityisasiantuntijoita.

Erityisasiantuntijoiden työsuhteet kasvuyrityksissä voivat päättyä äkillisesti muun muassa rahoitushaasteiden vuoksi, kuten nähtiin vuosina 2022 ja 2023. Kolmen tai kuuden kuukauden verrattain lyhyt suoja-aika saattaa vaikeuttaa sellaisten osaajien Suomessa pysymistä, joilla on ainutlaatuista tietotaitoa ja jotka voisivat edistää innovaatioita ja kasvua Suomessa.

Kaikki lainsäädäntö, joka vähentää näiden henkilöiden halukkuutta tulla Suomeen tai vaikeuttaa heidän saapumistaan on haitallista talouskasvulle. Lisäksi säännöstä seuraavat työnantajan lisävelvoitteet saattavat hankaloittaa kansainvälisen talentin rekrytointia, koska rekrytointi voi lisätyöllistää työnantajaa.

Suomen startup-yhteisön koostaman tilastoaineiston perusteella suomalaisissa syväteknologia-alan yrityksissä noin 20 prosenttia työvoimasta on ulkomaan kansalaisia. Osuus on kaksinkertaistunut vuosien 2016 ja 2021 välillä. Ulkomaalaisten painoarvo teknologiayrityksissä on merkittävä ja monet Suomessa toimivat teknologiayritykset tekevät kaikkensa saadakseen parhaat osaajat haalittua ulkomailta Suomeen.

Startup-yhteisön mielestä Suomen pitäisi keskittää resursseja maahanmuuttoprosesseja nopeuttaviin hankkeisiin ja helpottaa osaajien pysyvyyttä. Erityisasiantuntijan luvalla Suomeen tulleet henkilöt olisi tullut jättää kokonaan pois

Youssef Zad
Pääekonomisti
Suomen startup-yhteisö

Riikka Pakarinen
Toimitusjohtaja
Suomen startup-yhteisö

Juulia Koivisto
Koordinaattori
Suomen startup-yhteisö